НОТАРІАЛЬНА ПАЛАТА УКРАЇНИ

РАДІ НОТАРІАЛЬНОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

ПРЕЗИДЕНТУ НОТАРІАЛЬНОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ ВОЛОДИМИРУ МАРЧЕНКУ

НОТАРІУСАМ УКРАЇНИ

ЗВІТ
ПРО УЧАСТЬ ПРЕДСТАВНИКА НОТАРІАЛЬНОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ У СЕМІНАРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ НОТАРІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ «РОЛЬ НОТАРІУСА У ВЕДЕННІ СПАДКОВИХ СПРАВ ТА ВИЗНАЧЕННІ СКЛАДУ СПАДЩИНИ І ЧАСТОК СПАДКОЄМЦІВ. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ТРАНСКОРДОННОГО СПАДКУВАННЯ» ТА ЗУСТРІЧІ СПІВРОЗМОВНИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ НОТАРІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ У м. СОФІЇ (РЕСПУБЛІКА БОЛГАРІЯ)

19–20 листопада 2026 року заступник голови Комісії Нотаріальної палати України з міжнародного співробітництва Тетяна Рачкова взяла участь у двох міжнародних професійних заходах Європейської нотаріальної мережі (European Notarial Network, ENN), що відбулися у місті Софія (Республіка Болгарія), а саме:

- семінарі «Роль нотаріуса у веденні спадкових справ та визначенні складу спадщини і часток спадкоємців. Окремі аспекти транскордонного спадкування»;

- робочій зустрічі співрозмовників ENN.

Перший день мав освітній, порівняльно-правовий характер та був присвячений обміну практичним досвідом, а другий був присвячений результатам діяльності мережі, її цифровій модернізації та визначенню пріоритетів на 2027-2028 роки.

Семінар «Роль нотаріуса у веденні спадкових справ та визначенні складу спадщини і часток спадкоємців. Окремі аспекти транскордонного спадкування» відбувся 19 листопада 2026 року. У семінарі взяли участь представники нотаріальних спільнот європейських держав. Його програму було побудовано за принципом послідовного аналізу правового регулювання спадкування в Болгарії, представлення практичного досвіду нотаріусів Австрії, Іспанії та Франції та спільного обговорення транскордонних ситуацій. Відкрили захід президент Ради нотаріусів Болгарії Луїза Стоєва та координатор ENN Береніка Вюншова.

Першу доповідь «Врегулювання спадщини за болгарським правом» виголосив доцент Софійського університету імені Святого Климента Охридського Венцислав Петров. Академічний погляд на цю тематику створив основу для наступної доповіді, присвяченої практичним питанням перевірки спадкових прав і вчинення нотаріальних дій у болгарській правовій системі.

Практичні особливості болгарської моделі детально висвітлив нотаріус міста Софії Івайло Іванов. Він звернув увагу на принципову відмінність болгарської системи від правопорядків, у яких передбачена цілісна спадкова процедура із завершальним документом, що остаточно визначає коло спадкоємців та їхні права. У Болгарії немає спеціального нотаріального чи окремого судового провадження, яке завершувалося б оформленням остаточного і обов'язкового документа, що встановлює коло спадкоємців померлого та вирішує питання наявності заповіту, прийняття спадщини чи відмови від неї, а також наявності підстав для усунення особи від права на спадкування.

Важливим елементом такого механізму є «Удостоверение за наследници» – свідоцтво про спадкоємців (Heirs' Certificate), яке видає орган місцевого самоврядування на підставі відомостей Реєстру населення про смерть і родинні зв'язки. Як наголосив доповідач, обов'язкова доказова сила цього свідоцтва обмежується засвідченими в ньому фактами смерті спадкодавця та його родинних зв'язків з особами, зазначеними в довідці. Під час його видачі муніципалітет не встановлює, чи регулюється спадкування болгарським або іноземним правом, не з'ясовує наявності або відсутності заповітів, прийняття спадщини або відмови від неї, а також обставин усунення від спадкування.

Унаслідок цього саме при зверненні спадкоємців за вчиненням правочину щодо успадкованого майна, передусім нерухомості, перед нотаріусом постає необхідність повної перевірки юридичних підстав набуття права. Така перевірка охоплює право власності спадкодавця, коло спадкоємців, наявність заповітів, можливі юридичні наслідки прийняття чи неприйняття спадщини та визначення належного правопорядку. Результат перевірки, здійснений одним нотаріусом для конкретного правочину, не є обов'язковим для іншого нотаріуса під час вирішення питання щодо іншого об'єкта спадкового майна. Доповідач звернув увагу на те, що за такого підходу різні нотаріуси можуть по-різному оцінювати спадкові права тих самих осіб, а спори щодо спадщини можуть виникати або вирішуватися вже після вчинення правочинів зі спадковим майном.

Окрему увагу Івайло Іванов приділив транскордонному компоненту, а саме необхідності перевірки заповітів як у національних реєстрах, у тому числі «Edinstvo», так і через Європейську мережу реєстрів заповітів (ARERT), з'ясуванню змісту іноземного права та використанню інформаційних можливостей ENN. Для спадкування після осіб, які померли починаючи із 17 серпня 2015 року, у випадках, що охоплюються його сферою дії, істотне значення має Регламент (ЄС) № 650/2012 Європейського парламенту і Ради від 04 липня 2012 року про юрисдикцію, застосовне право, визнання та виконання рішень, прийняття та виконання автентичних документів у справах спадкування та про створення Європейського свідоцтва про спадщину (далі – Регламент (ЄС) № 650/2012).

Показовим став наведений доповідачем практичний приклад щодо квартири у Софії, яка належала подружжю громадян Болгарії. Після смерті чоловіка у 2018 році залишилися дружина, син і донька. У 2020 році помер син, залишивши дружину та двох дітей. Під час продажу квартири нотаріусу було подано свідоцтва про спадкоємців щодо обох померлих. На цьому прикладі

доповідач продемонстрував, що цих документів було недостатньо для встановлення всіх юридичних обставин, необхідних для успадкування майна. Зокрема, необхідно перевірити наявність заповітів, визначити право, що підлягає застосуванню до кожного спадкування, з'ясувати обставини прийняття спадщини чи відмови від неї та встановити правові наслідки смерті кожного спадкодавця.

Окремо доповідач звернув увагу на звільнення від легалізації автентичних документів щодо спадкування, виданих у межах застосування статті 74 Регламенту (ЄС) № 650/2012. На завершення виступу він висловив думку про доцільність посилення ролі нотаріусів у врегулюванні спадкових справ.

Порівняльну частину семінару продовжив представник австрійського нотаріату Міхаель Градль із доповіддю «Від смерті до переходу спадщини: австрійське спадкове провадження та роль нотаріуса». Було представлено австрійську концепцію спадкового майна як окремого правового утворення (Verlassenschaft), що існує до її формального переходу до спадкоємців. В Австрії спадкове провадження розпочинається за ініціативою компетентних органів, а остаточне передання спадщини відбувається на підставі судового рішення.

У цій процедурі нотаріус виступає судовим комісаром, тобто уповноваженою судом особою, яка здійснює визначені законом процесуальні дії у спадковій справі, та фактично забезпечує проведення основної частини необхідних дій, а саме з'ясовує сімейні обставини, перевіряє наявність заповітів, встановлює осіб, які можуть спадкувати, отримує формалізовані заяви та сприяє визначенню складу спадщини. Водночас, спірні питання про право на спадкування належать до компетенції суду. Особливе практичне значення має розмежування безумовного прийняття спадщини, що передбачає необмежену особисту відповідальність спадкоємця за боргами спадкодавця, та прийняття спадщини із застереженням про складення опису спадкового майна, за якого відповідальність спадкоємця обмежується вартістю отриманої спадщини.

Доповідач пояснив, що до спадщини включаються як активи (нерухомість, рахунки, інвестиції, рухомі речі та інші майнові права), так і пасиви (кредити, невиконані договірні зобов'язання й борги), що можуть переходити до спадкоємців. Нотаріус як судовий комісар забезпечує процесуальне оформлення, але не підміняє суд у вирішенні спорів. Доповідач зазначив, що спадкоємець, який подав заяву про прийняття спадщини, за встановлених законом умов набуває повноважень щодо управління спадковим майном та вчинення юридичних дій від імені спадщини до завершення спадкового провадження. Домовленості спадкоємців про її розподіл можуть бути оформлені в межах провадження. Отже, австрійська особливість полягає не лише в обов'язковому судовому завершенні спадкової справи, а й у законодавчо врегульованому зв'язку між способом прийняття спадщини та обсягом особистої відповідальності спадкоємця.

Завершальним етапом австрійської процедури є ухвала суду про передання спадщини (Einantwortungsbeschluss), яка формалізує перехід прав до встановлених спадкоємців. Щодо транскордонних спадкових справ доповідач зазначив, що в Австрії Європейське свідоцтво про спадщину видає нотаріус, який діє як судовий комісар. Для його оформлення може виникнути необхідність отримання відповідних відомостей з інших держав. Якщо під час вирішення питання

про видачу свідоцтва в нотаріуса виникають сумніви, він повинен передати це питання на розгляд судді. Таким чином, в австрійській системі нотаріус відіграє роль процесуального координатора між спадкоємцями, судом та іноземними правовими системами.

Іспанський досвід представив нотаріус міста Сантонья, представник ENN Роберто Фолья, у доповіді «Спадкування в Іспанії: роль нотаріуса від заповіту до Європейського свідоцтва про спадщину». В Іспанії саме нотаріус є ключовою компетентною особою для встановлення спадкоємців та документального підтвердження їхніх прав. За наявності заповіту важливими є отримання його належної копії, свідоцтва про смерть і довідки з Реєстру актів останньої волі. Для заповітів, складених за кордоном, особливе значення має співпраця між нотаріусами та використання механізмів обміну інформацією про заповіти через ARERT.

За відсутності заповіту іспанський нотаріус складає спеціальний акт про встановлення спадкоємців за законом (Acta de Declaración de Herederos Abintestato). Для цього досліджуються документи про смерть, останнє місце проживання, родинні зв’язки та відсутність заповіту, а також отримуються відомості свідків. Наявність спору або інших обставин, які потребують судового вирішення, визначає межі можливості використання позасудової нотаріальної процедури.

За поясненням Роберто Фольї, для нотаріального встановлення спадкоємців за законом необхідно подати свідоцтво про смерть спадкодавця, довідку з Реєстру актів останньої волі, яка підтверджує відсутність заповіту, документи, що посвідчують особу, документ про останнє звичайне місце проживання спадкодавця, а також документи, що підтверджують родинні зв'язки. Крім того, необхідна участь двох свідків, які обізнані із сімейними обставинами спадкодавця та підтверджують відсутність інших спадкоємців, які мають переважне право на спадкування.

Доповідач також пояснив, як в Іспанії визначається компетенція нотаріуса щодо встановлення спадкоємців за законом. Відповідне провадження може здійснювати нотаріус за останнім місцем проживання спадкодавця, місцезнаходженням основної частини спадкового майна або місцем смерті спадкодавця. Крім того, законодавство дозволяє звернутися до нотаріуса іншого нотаріального округу, який межує з округом одного із зазначених місць. Якщо жоден із зазначених критеріїв не може бути застосований, компетентним є нотаріус за місцем проживання спадкоємця.

Окремо Роберто Фолья розповів про поступове розширення повноважень іспанських нотаріусів у спадкових справах. До 1992 року встановлення спадкоємців за законом належало виключно до компетенції судів. Із 1992 до 2015 року нотаріуси отримали повноваження встановлювати спадкові права нащадків спадкодавця, його родичів по висхідній лінії та того з подружжя, хто пережив спадкодавця. Із 2015 року ці повноваження було розширено також на братів і сестер, племінників, двоюрідних братів і сестер та інших родичів до четвертого ступеня спорідненості включно.

Окремий змістовний блок був присвячений оформленню прийняття спадщини, захисту спадкоємців від відповідальності за боргами та поділу спадкового майна. Зокрема, доповідач роз’яснив передбачений статтею 1005 Цивільного кодексу Іспанії механізм, за яким на звернення заінтересованої особи нотаріус офіційно повідомляє особу, закликану до спадкування, про необхідність протягом 30 календарних днів прийняти спадщину безумовно, прийняти її з

обмеженням відповідальності за спадковими боргами шляхом проведення інвентаризації спадкового майна або відмовитися від спадщини. Якщо протягом зазначеного строку спадкоємець не висловить своєї волі, спадщина вважається прийнятою безумовно, що передбачає його особисту відповідальність за борги спадкодавця, у тому числі власним майном.

Окрему увагу було приділено прийняттю спадщини з обмеженням відповідальності за боргами спадкодавця (a beneficio de inventario). Такий механізм передбачає складення нотаріального опису всього спадкового майна, включно з активами та боргами, що дає змогу здійснювати погашення спадкових боргів за рахунок спадкового майна без звернення стягнення на особисте майно спадкоємця. Для проведення інвентаризації нотаріус повідомляє кредиторів спадкодавця та легатаріїв, тобто осіб, на користь яких заповідано конкретне майно або майнові права, про можливість бути присутніми під час складення опису.

Окремої уваги заслуговує іспанський інститут contador-partidor – особи, яка складає опис майна, здійснює оцінку та розподіляє спадщину. За відсутності згоди між спадкоємцями ті з них, яким сукупно належить право щонайменше на половину спадкового майна, можуть звернутися до нотаріуса з проханням призначити незалежного розподільника спадщини (contador-partidor dativo). За описаною доповідачем нотаріальною процедурою здійснений ним поділ потребує схвалення нотаріуса, якщо всі спадкоємці прямо його не підтвердили. Звичайне прийняття та поділ спадщини часто оформлюються одним нотаріальним актом, що містить інвентаризацію, оцінку майна та визначення конкретних об’єктів, які переходять кожному спадкоємцю. Водночас відмова від спадщини, на відміну від деяких форм прийняття, має бути оформлена автентичним актом перед нотаріусом.

Стосовно спадкових справ з іноземним елементом Роберто Фолья наголосив на застосуванні Регламенту (ЄС) № 650/2012, визначенні останнього звичного місця проживання спадкодавця та можливості обрання права держави громадянства за умов, передбачених Регламентом. Було пояснено призначення Європейського свідоцтва про спадщину як інструменту підтвердження статусу спадкоємців та повноважень інших уповноважених осіб у державах, на які поширюється цей Регламент. Водночас навіть за єдності застосовного спадкового права реєстрація нерухомості, що знаходиться в іншій державі, вимагає врахування національних реєстраційних і податкових правил. На прикладі Іспанії зазначено, що іноземний спадковий документ іноді потребує доповнення нотаріальним актом для виконання місцевих вимог земельного реєстру та оподаткування.

Щодо Європейського свідоцтва про спадщину було роз’яснено, що це факультативний інструмент, використання якого не скасовує національних спадкових документів. Водночас це свідоцтво має самостійні правові наслідки, визначені Регламентом (ЄС) № 650/2012. Оригінал свідоцтва зберігається в нотаріуса, заявникам видаються засвідчені копії, строк чинності яких, як правило, становить шість місяців; за певних умов він може бути продовжений. Нотаріус може виправити, змінити або відкликати свідоцтво, а за наявності спору між заінтересованими особами питання має бути вирішене компетентним судом. Особливо практичним був приклад щодо спадкування нерухомості в Іспанії: іноземний національний автентичний акт може не містити всіх

даних, потрібних для іспанського земельного реєстру та податкових органів. Як практичне рішення доповідач навів взаємодію нотаріусів двох держав і складення іспанським нотаріусом додаткового акта для виконання місцевих вимог. Доповідач також звернув увагу на різницю податкових режимів у 17 автономних спільнотах Іспанії та необхідність з'ясування податкового статусу спадкоємця, зокрема отримання іноземцем ідентифікаційного номера NIE.

Французьку модель представила нотаріус міста Больє-сюр-Мер Крістіна Атанасова. Вона підкреслила центральну роль нотаріуса у врегулюванні спадщини, особливо в міжнародних справах, які становлять значну частину практики в прикордонних регіонах Франції. Спадкоємці можуть вільно обрати нотаріуса незалежно від місця проживання спадкодавця або спадкоємців. Суд зазвичай не втручається у врегулювання спадщини за згодою сторін, але залучається за наявності спорів або в установлених законом випадках захисту неповнолітніх та осіб, щодо яких діють заходи правового захисту. Водночас, у визначених законом нескладних справах, зокрема за відсутності нерухомості й інших обставин, що вимагають нотаріального акта, окремі формальності можуть бути здійснені спадкоємцями без обов'язкового залучення нотаріуса.

Французький нотаріус збирає відомості про родину і майно померлого, розшукує заповідальні розпорядження та встановлює порядок спадкування (dévolution successorale). Якщо спадкоємців важко встановити або розшукати, можливе залучення фахівця зі спадкової генеалогії. Результат встановлення кола осіб, покликаних до спадкування, може бути оформлено нотаріальним актом про встановлення кола спадкоємців і підтвердження їхнього спадкового статусу (acte de notoriété). При цьому, як наголосила доповідачка, такий акт насамперед посвідчує статус спадкоємців і їхні права чи частки, але сам собою не є повним описом майна або актом його розподілу. Для цього використовують інші документи: інвентаризацію, нотаріальний документ про перехід прав на нерухоме майно в порядку спадкування (attestation immobilière), спадкову податкову декларацію та акт поділу.

Під час визначення складу спадщини нотаріус досліджує не лише активи, а й борги, у тому числі щодо майна та зобов'язань за кордоном. Якщо спадкодавець перебував у шлюбі, спершу необхідно врегулювати майнові наслідки шлюб, визначивши частку майна, що належить тому з подружжя, хто пережив спадкодавця, та склад майна, яке входить до спадщини. Відповідно до французького права спадкоємці можуть прийняти спадщину безумовно, прийняти її з обмеженням відповідальності за спадковими зобов'язаннями в межах вартості чистих спадкових активів (à concurrence de l'actif net) або відмовитися від спадщини. Вибір має значення насамперед для відповідальності за боргами. За згодою спадкоємців можливий добровільний поділ майна в натурі або з виплатою компенсації; за відсутності домовленості спір може бути переданий до суду. Окремо доповідачка вказала на значення спадкового оподаткування, оформлення податкових декларацій та передбачені законодавством пільги для того з подружжя, хто пережив спадкодавця.

У транскордонних спадкових справах французький нотаріус визначає право, що застосовується до спадкування, з урахуванням Регламенту (ЄС) № 650/2012, у тому числі можливого вибору спадкодавцем права держави свого громадянства. Доповідачка окремо розглянула Європейське свідоцтво про спадщину, можливості зберігання відомостей про нього у

спеціальних реєстрах та їх взаємозв'язок через європейські механізми обміну. За наведеними нею даними, ці свідоцтва використовуються порівняно обмежено. У багатьох випадках достатнім інструментом транскордонного підтвердження прав залишається обіг і прийняття національних автентичних актів. Обговорювалася також ідея двомовного формуляра Європейського свідоцтва про спадщину. Було зауважено, що сама двомовність не усуває потреби перекладати індивідуально внесені до свідоцтва відомості, коли мова документа не є зрозумілою органу держави призначення.

Окрема практична увага була звернута на необхідність точного визначення нерухомого майна, розташованого в іншій державі-члені ЄС. Доповідачка послалася на рішення Суду ЄС від 22 жовтня 2026 року у справі C-873/24 (Marwanak). У ньому роз'яснено, що коли Європейське свідоцтво про спадщину призначене для реєстрації нерухомого майна в іншій державі-члені, орган, який видає свідоцтво, повинен зазначити відомості, необхідні для ідентифікації майна, якщо цього вимагає право держави, де ведеться реєстр. Це ще раз підкреслює відмінність між єдиним спадковим статутом та самостійними вимогами держави місцезнаходження майна до його реєстрації. Після національних презентацій відбулися круглий стіл і відповіді на запитання учасників, що дало змогу зіставити різні способи підтвердження спадкових прав та реальні труднощі їх використання за кордоном.

Порівняння виступів першого дня засвідчило, що навіть у межах європейського правового простору юридична конструкція спадкового провадження може суттєво різнитися. У Болгарії свідоцтво органу місцевого самоврядування підтверджує факт смерті й родинні зв'язки, проте не завершує встановлення спадкових прав; в Австрії нотаріус як судовий комісар проводить процедуру, яка завершується ухвалою суду; в Іспанії нотаріус самостійно встановлює спадкоємців за законом та використовує спеціальні інструменти прийняття й поділу спадщини; у Франції нотаріус веде комплексне врегулювання спадщини, оформлюючи декілька різних за призначенням актів. Для української практики особливо важливо не ототожнювати за назвою документи різних держав, перевіряти межі їх доказового значення та розрізняти правове регулювання спадкування і вимоги до реєстрації нерухомості у державі її місцезнаходження.

20 листопада 2026 року відбулася **робоча зустріч співрозмовників Європейської нотаріальної мережі** (ENN Interlocutors' Meeting). На відміну від попереднього семінару, захід мав внутрішньомережевий, організаційно-практичний характер та об'єднав представників національних нотаріатів, які підтримують постійний професійний зв'язок із ENN. Програма включала національні зміни, співпрацю з Європейською судовою мережею з цивільних і комерційних справ, форум «Альпи – Адріатика», результати роботи за 2026 рік, модернізацію платформи ENN, комунікаційну стратегію на 2027–2028 роки та майбутні тематичні напрями.

Організатори зауважили, що реалізацію трирічної програми розвитку ENN на 2026–2028 роки передбачено здійснювати поетапно: у 2026 році – провести аналіз чинної платформи, визначити технічні вимоги до її оновлення, розпочати процедуру відбору IT-підрядника та розробити нову комунікаційну стратегію; у 2027 році – здійснити технічне розроблення платформи, оновити

структуру правових матеріалів і впровадити комунікаційні заходи; у 2028 році – забезпечити використання оновленої платформи та залучення нотаріусів до її практичного застосування. Таким чином, дискусія була спрямована не лише на звітування про минулий рік, а й на визначення реальних завдань і ролі національних співрозмовників у наступному етапі.

Початкову частину зустрічі було присвячено обміну актуальною інформацією від національних нотаріатів. Такий формат має особливе значення для співрозмовників ENN, оскільки дає змогу своєчасно повідомляти колегам про законодавчі та організаційні зміни, які впливають на транскордонний обіг документів і ведення справ з іноземним елементом. Для українського нотаріату системна участь у цьому обміні є важливим каналом доведення до європейських партнерів достовірної інформації про особливості правового регулювання та нотаріальної практики України.

Одним із пунктів порядку денного став План дій щодо поглибленої співпраці між Європейською судовою мережею з цивільних і комерційних справ (EJN-civil) та ENN. У межах цього напряму передбачалися оцінка проведеного вебінару щодо режимів майна подружжя і зареєстрованих партнерств, а також обговорення можливих подальших заходів. Ідеться про поглиблення взаємодії мереж, які об’єднують різні професійні та інституційні ланки транскордонного цивільного правосуддя, та про підвищення практичної придатності спільних навчальних форматів для фахівців, що працюють із сімейними і майновими відносинами з іноземним елементом.

Як приклад такої співпраці було наведено спільний вебінар ENN та EJN-civil, присвячений Регламентам (ЄС) 2016/1103 і 2016/1104 про майнові режими подружжя та майнові наслідки зареєстрованих партнерств. Важливою рисою вебінару стало поєднання судового і нотаріального поглядів на ті самі транскордонні проблеми. Учасникам запропонували оцінити, чи варто розвивати цей формат через нові вебінари, практичні заняття на основі конкретних справ, короткі порівняльні матеріали для практиків. Метою обговорення було визначення одного-двох реалістичних напрямів спільної подальшої роботи, а не формальне збільшення кількості заходів.

Окремим пунктом став аналіз досвіду Транснаціонального форуму «Альпи – Адріатика» (Alpe-Adria Transnational Forum). Цінність цього формату організатори пов’язують із розглядом конкретних справ за участю сусідніх держав, де відмінності законодавств проявляються особливо відчутно. Обговорювалися практичні труднощі нотаріусів, можливість продовження форуму та перенесення подібного регіонального підходу до інших груп країн. Також підбили підсумки основних напрямів діяльності ENN за 2026 рік: зустрічей співрозмовників, тематичних семінарів, співпраці з EJN-civil, актуалізації національних інформаційних матеріалів, а також підготовки технічного оновлення мережі.

Значне місце посідала модернізація цифрової платформи ENN (platform recast). Організатори наголосили, що мета проєкту – не лише оновлення її дизайну, а створення доступнішого, узгодженішого та практично корисного середовища для нотаріусів і співрозмовників мережі. Після інвентаризації наявних функцій та підготовки технічних вимог 14 жовтня 2026 року було розпочато конкурсну процедуру відбору IT-підрядника. Строк подання пропозицій продовжено

до 30 листопада 2026 року; на дату зустрічі процедура ще тривала. Наступними етапами мають стати перевірка повноти та відповідності заявок, оцінювання пропозицій, за потреби презентації учасників конкурсу, визначення виконавця і погодження договору. Технічна реалізація передбачається з 2027 року, після завершення закупівлі.

Принциповою є позиція, що IT-підрядник забезпечуватиме технічну реалізацію, однак зміст платформи, її пріоритети та практичні вимоги визначатиме сама професійна мережа. Тому у 2027 році плануються консультації з користувачами і тестування навігації, доступу до юридичних матеріалів, механізму надсилання запитань, термінології та пошукових функцій. До тестування доцільно залучати як активних користувачів, так і нотаріусів, які звертаються до ENN лише час від часу. Окремо представлено можливість розширеного пошуку з допомогою технологій штучного інтелекту, при цьому чітко обумовлено: такий інструмент має допомагати знаходити перевірену інформацію всередині ресурсів ENN, але не замінювати правовий аналіз, відповідальність нотаріуса чи досвід національного співрозмовника.

Обговорення показало, що технічні зміни мають супроводжуватися підвищенням практичного використання платформи. За наведеними на зустрічі даними, у ENN зареєстровано понад 3 000 користувачів; мережа об’єднує нотаріати 22 держав-членів та 8 країн-спостерігачів. Ключовий виклик полягає не лише у збільшенні кількості реєстрацій, а у формуванні стійкої професійної звички: коли нотаріус стикається із заповітом, довіреністю, спадкоємцем або майном за кордоном, ENN має бути одним із перших доступних інструментів пошуку інформації та професійного контакту.

Окремим пунктом було представлено проєкт комунікаційної стратегії ENN на 2027–2028 роки. Її основна ідея полягає в переході від повідомлень про саму платформу до комунікації через реальні проблеми, для вирішення яких мережа потрібна нотаріусу: спадкоємець перебуває в іншій державі, іноземний шлюб впливає на придбання нерухомості, необхідно прийняти закордонний автентичний документ або перевірити довіреність. Запропонована кампанія «Яке ваше транскордонне запитання?» (What’s your cross-border question?) має залучити нотаріусів до повідомлення про складні питання з практики, сформувати теми для інформаційних матеріалів і створити реальні сценарії тестування нової платформи.

Проєкт передбачає кілька послідовних етапів. Із весни 2027 року пропонується організувати збір коротких запитань від нотаріусів через спеціальну електронну форму з поширенням інформації національними нотаріатами та співрозмовниками мережі. Протягом року планується регулярно оприлюднювати окремі отримані запитання з поясненням того, у чому саме ENN може допомогти: наданням правової інформації, пошуком відповідного іноземного фахівця або налагодженням професійного контакту. Зібрані запити також мають слугувати матеріалом для залучення користувачів до тестування модернізованої платформи.

У 2027 році заплановано проведення онлайн-зустрічі на початку року, двох зустрічей співрозмовників та двох тематичних семінарів із транскордонних питань: у Литві в першому півріччі та Греції — у другому. У межах цього самого робочого циклу передбачаються актуалізація і переклад національних правових матеріалів, підготовка структури нової платформи

та консультації з її користувачами. Особливою подією стане 20-річчя діяльності ENN у 2027 році: ювілей пропонується використати для демонстрації практичних результатів мережі, представлення оновленої візуальної ідентичності, залучення нинішніх і колишніх співрозмовників та, за технічної готовності, попереднього показу нової платформи. Конкретні дати та окремі елементи програми підлягають уточненню.

Щодо 2028 року проєкт комунікаційної стратегії визначає пріоритетом запуск і популяризацію нової цифрової платформи після її фактичної готовності. Планується запросити зареєстрованих користувачів і нотаріусів, які надали свої запитання, випробувати оновлений ресурс, після чого розгорнути ширше інформування національних професійних спільнот. При цьому в документі спеціально наголошується на необхідності узгоджувати публічні анонси з реальним графіком модернізації: не оголошувати непідтверджених строків і презентувати функції, зокрема інтелектуальний пошук, лише після їх належного тестування.

Особлива роль у реалізації запропонованої стратегії відводиться національним співрозмовникам ENN. Саме вони мають поширювати інформацію про тематичні заходи й кампанію зі збору практичних запитань, сприяти залученню користувачів до випробування платформи, підтримувати взаємодію з національними нотаріальними палатами та долучатися до підготовки ювілейних ініціатив. У цій моделі співрозмовник є не лише контактною особою для обміну інформацією, а й активним посередником між потребами нотаріальної практики у своїй державі та загальноєвропейськими ресурсами мережі.

Під час обговорення майбутніх тематичних пріоритетів співрозмовникам запропонували назвати питання, що створюють найбільше труднощів у транскордонній нотаріальній практиці, сфери, де складно отримати достовірні порівняльно-правові відомості, а також теми, для яких кращим форматом є семінар, вебінар, практичний алгоритм або короткий контрольний перелік. Відповідно до представленого плану наступних кроків передбачено завершити підготовку комунікаційної стратегії з урахуванням обговорення, повідомити співрозмовників про результат відбору IT-підрядника й надати інформацію про консультації та тестування платформи у 2027 році. Такий підхід дає змогу не створювати формальний перелік ініціатив, а поступово добирати ті інструменти, які вирішуватимуть конкретні робочі проблеми.

Завершальні питання порядку денного стосувалися робочої програми ENN на 2027 рік, майбутніх тем семінарів, практичних занять та інших форматів співпраці. Загальна спрямованість запропонованих дій полягає у підвищенні оперативності отримання фахової допомоги у справах з іноземним елементом, формуванні знань на основі реальних професійних потреб та посиленні прямої комунікації між нотаріусами держав-учасниць мережі. Важливо, що модернізація технологічних інструментів у цьому підході розглядається не як самоціль, а як засіб зробити професійну співпрацю більш доступною, швидкою та ефективною.

Участь представника Нотаріальної палати України у заходах 19–20 листопада 2026 року мала як безпосереднє практичне, так і інституційне значення. Перший день дав можливість порівняти документи, які посвідчують спадковий статус, роль нотаріуса в різних правових системах, види прийняття спадщини та обсяг відповідальності за боргами, особливості оформлення нерухомості

та використання Європейського свідоцтва про спадщину. Для українських нотаріусів ці відомості корисні при перевірці юридичного значення іноземних документів та компетенції органів, які їх видали.

Другий день визначив головні напрями діяльності ENN на найближчий період: співпраця з EJN-civil, практично орієнтовані семінари, модернізація цифрової платформи, оновлення юридичного змісту та комунікація на основі реальних транскордонних ситуацій. Для української практики також необхідно розмежовувати Регламент (ЄС) № 650/2012 і колізійні норми Закону України «Про міжнародне приватне право». Для Нотаріальної палати України важливо продовжувати оновлення правової інформації, обмін практичними запитаннями та участь у тестуванні інструментів мережі. Особливо актуальними залишаються питання дії українських довіреностей, підтвердження спадкових прав, отримання інформації про заповіти та прийняття іноземних документів.

Загальним результатом участі у двох заходах стало поглиблення професійних контактів із європейськими колегами, отримання порівняльного матеріалу щодо практичного оформлення спадкових прав та участь українського нотаріату в обговоренні стратегічних завдань ENN. Подальша співпраця передбачає обмін актуальною правовою інформацією та використання ресурсів ENN у транскордонних справах.

Учасниця заходів:

Рачкова Тетяна Олександрівна – заступник голови Комісії Нотаріальної палати України з міжнародного співробітництва, приватний нотаріус Луцького міського нотаріального округу